

СТРАТЕГИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА МЕЗДРА (2007-2015)

тел. 02/943 49 39;

“Прайм консултинг” ООД;

e-mail: office@primebg.com;

www.primebg.com

1504 София, бул. “Евлоги Георгиев” 167А

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	3
ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ	3
РЕГИОНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА	5
Техническа инфраструктура.....	5
Социална инфраструктура.....	5
ОЦЕНКА НА ИКОНОМИЧЕСКАТА СРЕДА	6
<i>Оценка на инвестиционните нагласи</i>	7
Инвестиции	8
<i>Привличане на чужди инвестиции</i>	8
Промени в икономическата среда	8
Състояние и динамика на икономика	9
Структуроопределящи икономически отрасли	10
<i>Строителна промишленост</i>	10
<i>Добивна промишленост</i>	11
<i>Преработваща промишленост</i>	11
<i>Транспорт, складиране и съобщения</i>	13
Туризм	13
<i>Оценка на туристическите ресурси</i>	13
<i>Природни туристически ресурси</i>	13
<i>Антропогенни туристически ресурси</i>	14
Селско стопанство	16
Малки и средни предприятия	16
Клъстери	18
Качество на човешките ресурси	21
Население	21
<i>Възрастова структура на населението</i>	21
<i>Образователна структура</i>	22
Регионален пазар на труда	22
S.W.O.T. анализ	24
СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ	25
Главна цел	25
Приоритети за икономическо развитие	26
Мониторинг и оценка	35

ВЪВЕДЕНИЕ

Местното икономическо развитие е в основата на изграждането на икономическия капацитет на даден район, подобряване на неговото икономическо бъдеще и качеството на живот. Това е процес на партньорство на обществения, частния и неправителствения сектор, които работят за създаване на по-добри условия за икономически растеж и създаване на работни места. Успехът днес зависи от способностите за приспособяване към динамичното местно, национално и световно пазарно стопанство. Общините все по-често осъзнават възможностите при използване на стратегически планираното местно икономическо развитие, за да укрепят икономическия капацитет на даден район, да подобрят инвестиционния климат и да повишат производителността и конкурентноспособността на местните фирми, предприемачи и работници. Способността за подобряване качеството на живота, за създаването на нови икономически възможности зависи от степента на осмисляне на процесите на МИР и от уменията да се действа стратегически в непрекъснато изменящото се и все по-конкурентната икономическа среда.

Всяка общност се отличава със специфични местни условия, които засилват или намаляват потенциала за местно икономическо развитие и именно тези условия определят относителните предимства на общината по отношение на способността му да привлича, създава и задържа инвестиции. Икономическите, социалните и материалните характеристики на общината насочват разработването и подходите към изпълнението на стратегията за местно икономическо развитие. Общините и фирмите все по-ясно осъзнават, че успехът на местната икономика изисква социално, икономическо, екологично и физическо обновление.

Успешната частна инициатива и плодотворното партньорство между обществения и частния сектор създават богатството на местните общности. Частната инициатива обаче се нуждае от благоприятна икономическа среда, за да осигури благосъстояние. Органите на местното самоуправление играят съществена роля за създаването на подходяща среда, в която фирмите се развиват и успяват. Местното икономическо развитие по своя характер представлява партньорство между деловите среди, интересите на общността и органите на местно самоуправление. Изграждането и поддържането на партньорствата често пъти е най-важният и най-труден фактор, който определя ефективността на усилията за местно икономическо развитие.

ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ

Разположена в Северозападна България с площ от 554 км², община Мездра обхваща северната част на Искърското дефиле и Предбалкана. Релефът е равнинно-хълмист и полупланински. Общината граничи със Ботевград и Своге (Софийска област), Враца, Роман, Бяла Слатина от област Враца. Урбанизационната структура се характеризира с един градски център (гр.Мездра) и 27 села, като в края на 2006г. населението на общината възлиза на 25 234 души. Населените места и другите урбанизирани територии заема 3,8% от територията на общината, като средната гъстота на населението е 46,2 души. Административен център на общината е гр. Мездра.

Развитието на местната икономика е силно обвързано с природните ресурси като териториите за добив на полезни изкопаеми заемат 0,2% (12 337м²) от общината¹. Характерни за района са находищата на скално-облицовъчни материали - варовик. На

---

¹ Източник: Агенция по кадастър

територията на общината се добива суровина за производство на хидратна вар и има кариери за инертни материали.

През територията на общината преминава първокласен път Е 79, част от европейски транспортен коридор № 4 и една от основните ж.п. магистрали на страната, като гр. Мездра е важен ж.п. център и се явява основна връзка на северозападна и централна България .

РЕГИОНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Техническа инфраструктура

Транспортната система на община Мездра е сравнително добре развита, като през територията на общината преминават важни пътни и ж.п. коридори – Е 79 (част от европейски транспортен коридор №4) и ж.п. магистрала София - Мездра.

Общинската пътна мрежа обхваща 132 км., които са разположени в полупланински и планински райони.

Важно значение за развитието на местната икономиката имат **ж.п. линиите** - София – Мездра – Горна Оряховица – Каспичан – Варна (543 км.) и София – Мездра – Видин (по линията на коридор №4, като значението ѝ ще нарасне с откриването на Дунав-мост 2). Дължината на железопътната линия преминаващ през община Мездра е около 113 км= електрифицирана двойна ж.п. линия със средна скорост на движение 70 км/ч за дефилето и до 100 км/ч за останалите райони.

Превръщането на **информационните и комуникационните технологии** в основен фактор за развитието на обществото и бизнеса, и средство за нарастване на производителността на икономиката, определя и тяхното значение за развитието на местния бизнес.

Всички населени места в общината са телефонизирани и автоматизирани, с изключение на Игнатица, Ослена, Зверино.

Като цяла община Мездра разполага с добре изградена телекомуникационна инфраструктура – изградена и пусната в експлоатация цифрова телефонна централа, изградена система “GSM” с пълно покритие и оптична магистрала.

Всички населени места в община Мездра са **електрифицирани**, като изградената мрежа е с дължина 686 км. През 2001г. в гр.Мездра е пусната в експлоатация мрежа за разпространение на природен газ. Изградената мрежа обхваща както битови потребители така и промишлените зони на града.

Всички население места са **водоснабдени**, като потреблението на питейна вода от местното население за 2005г. е 81,4 л/ч ден, което е под средното за страната (92,4 л/ч ден) и малко по-високо от средното потребление в област Враца – 80,4 л/ч ден². На територията на общината няма изградено пречиствателно съоръжение за питейна вода. Изградена е единствено **канализационната система** на гр.Мездра, като липсва изградена пречиствателна станция за отпадни води.

Социална инфраструктура

На територията на общината функционира общо 9 училища³, от които две *професионални гимназии* по **облекло и текстил** и **механизация на селското стопанство** в гр.Мездра и две средно образователни училища – СОУ „Иван Вазов” гр. Мездра и СОУ „Климент Охридски” с.Зверино.

През 2003 г. на територията на община Мездра функционират две **болнични заведения** - многопрофилна болница за активно лечение Мездра и специализирана болница за **рехабилитация на сърдечно-съдови заболявания**

---

² Източник: НСИ

³ Източник: Министерство на образованието и науката

Социалните услуги на територията на общината включват *домашен социален патронаж* с общо 135 места⁴. В общината функционира и “ДДМУИ” от 3 до 25г. - гр. Мездра”.

ОЦЕНКА НА ИКОНОМИЧЕСКАТА СРЕДА

Проблеми свързани с бизнес средата

В условията на доминиране на частния бизнес, местната власт има възможност да оказва влияние на предприятията изключително чрез създаване на привлекателна бизнес среда на своята територия.

За развитието на бизнеса важно значение има равнището на *данъчни ставки и равнища на осигуровките*. Високите нива предразполагат към нарастване склонността за укриване на доходи.

Проблем пред бизнеса се явяват и трудностите *при разплащането с обществени поръчки*. В много от случаите се наблюдава закъснение в разплащанията към частните компании, което води до нарастване на вътрешнофирмената задлъжнялост и до сериозни пречки по отношение качеството на финансовите ресурси, с които разполагат фирмите. Основните проблеми в разплащанията с обществени поръчки има в сферите на здравеопазване и образование, където финансирането е поделено между централните и местни власти. Прозрачността на процедурите при възлагане на обществени поръчки, (в малките общини именно местните власти са тези, които разполагат със сравнително големи финансови средства) поражда опасения за поява на нелоялната конкуренция.

Хроничният недостиг на финансови ресурси в общинските бюджети често се изтъква като основна причина от местните власти за възникнали трудности по разплащания на обществени поръчки, за отлагане на ремонти дейности по техническа инфраструктура, за въвеждане на нови услуги от страна на местната администрация и други инвестиционни дейности способни да подобрят бизнес средата в областта.

Друг проблем се явява *неадекватната квалификация на персонала и амортизираното оборудване*. Това налага песимистични изводи относно конкурентноспособността на бизнеса и неговата готовност да отговори на сериозните изисквания на световните пазари.

За да оцелее в новата конкурентна среда, всяка компания трябва да осъзнае необходимостта от адекватна политика в посока за развитие на човешките ресурси. Необходимо е инвестициите да бъдат насочени към усъвършенстване на производствените процеси, повишаване квалификацията на персонала и подобряване качеството на продукцията и маркетинга. При липса на качествени човешки ресурси с нужната степен на образование и квалификация следва да се обърне внимание върху необходимостта от провеждане на обучения на собствения персонал с цел подобряване на професионалните качества на персонала. Основните области за обучение на персонала е необходимо да се насочат към повишаване на техническите умения, контрол по качеството, компютърна грамотност и английски език.

Публична инфраструктура и публични услуги

---

⁴ Източник: НСИ

Успешното развитие на бизнеса в даден регион зависи до голяма степен от местните особености и ролята на местната власт. Тяхната основна функция е да действат като катализатор, да окуражава компаниите, да повишават нивото на конкурентното производство.

Основните преимущества, които дават *по-добрата публична инфраструктура и услуги* са свързани с:

За администрацията: увеличаване количеството данъкоплатци и данъчно облагаемата база, откриват се условия за диверсификация на икономическото развитие на територията, появяват се удобни инструменти за взаимодействие с бизнеса, намалява се зависимостта от отделни бизнес групи

За бизнеса, *добрата публична инфраструктура и услуги* (здравеопазване, социални услуги и образование) са предпоставка за намаляване на разходите и поява на възможност за по-успешно излизане на международните пазари

Откритите проблеми свързани със състоянието на техническата инфраструктура пораждаат и необходимостта от предприемане на целенасочени действия за нейното подобряване.

Във века, в който информацията е най-ценния ресурс, а развитието на Интернет технологиите осигурява бързина и конкурентно предимство за компанията, *недостатъчната информация и липса на предлагане на дейности онлайн* от местните власти се явява сериозна пречка пред местния бизнес. По този начин се спестява време и средства както на представителите на местната власт, така и на компаниите от областта. Намалява се и възможността за допускане на технически грешки, ограничават се възможностите за корупция.

Създаване на бизнес среда, способна да привлече нов бизнес ще изисква активни действия за *реклама*. Разбира се, за подобен тип маркетинг ще са необходими съвместните усилия на местните власти и бизнеса, за представяне привлекателността и атрактивността на областта пред потенциални чужди инвеститори. Привличането на инвеститори изисква осигуряването на редица допълнителни условия, които най-общо могат да се изразят в *инфраструктура, човешки ресурси и качество на публичните услуги*.

Другото основно направление - *публично-частното партньорство* е сравнително непозната дейност за страната, но добра перспектива за подобряване на бизнес средата. По този начин се дава реална възможност за тясно взаимодействие между бизнеса и местната власт в предоставянето на услуги характерни за публичния сектор. Осъществяването на подобен тип партньорства ще доведе до повишаване на инвестициите в областта, икономически растеж, нарастване на конкурентноспособността на местните фирми.

Оценка на инвестиционните нагласи

Отварянето на България към света и членство в ЕС доведе до засилена конкуренция на сравнително малкия български пазар. Важно значение за повишаването на конкурентноспособността на местните предприятия в условията на европейска интеграция има качеството на техните фирмени стратегии. За оценка на перспективите на бизнеса и техните възможности за развитие може косвено да съдим от планираните дейности за следващите години. Голяма част от местните фирми не разполагат с дългосрочни фирмени стратегии и от там на финансово планиране, което е особено характерно за малките фирми. Конкурентноспособността на местната икономика

зависи преди всичко от конкурентноспособността на бизнеса. В този смисъл, от качеството на фирмените стратегии и от ефективността на бизнес средата зависи до голяма степен дали местната икономика ще се превърне в конкурентноспособна икономика.

Все по-голям брой предприемачи възнамеряват да инвестират средства в нова дейност, дори и да съществува риск. С оглед посочените проблеми с амортизираното оборудване, стремежа и усилията на компаниите за обновяване на средствата за производство ще съдейства за повишаване на производителността и конкурентноспособността на местните фирми. Това ще спомогне и за справяне с конкурентния натиск както на вътрешния пазар така и на европейските компании. Закупуването на оборудване често се свързва с възможността за *разширяване на бизнеса в областта*. За част от фирмите основните усилия, ще бъдат съсредоточени в посока *разширяване на бизнеса извън територията на областта* в търсене на нови пазари на произведените стоки и услуги.

Важно значение за повишаване на конкурентноспособността на местните фирми има въвеждането на сертифицирани системи за качество. Целта е производствения процес да бъде организиран така, че да осъществяват непрекъснат контрол на всеки етап от този процес. По този начин отговорността за качеството на продукцията се поема изцяло от производителите и се намалява участието на държавата в този процес.

Инвестиции

Привличане на чужди инвестиции

България има сравнително либерален закон за чуждите инвестиции, в стремежа да създаде благоприятен инвестиционен климат в страната. Регионалното разпределение на инвестиции показва, че основен инвеститор в областта се явява Гърция, като основната сфера на инвестиция са насочени към добивната промишленост.

Причините за недостатъчния обем на чужди инвестиции в община Мездра са както процесите протичащи на национално ниво, така и на местно. Като основни причини могат да се изтъкнат честите промени в законодателството, наличие на бюрократични процедури, затрудняващи и забавящи осъществяването на инвестиционните проекти, ограничената покупателна способност на населението и т.н.

За нарастване на инвестиционния интерес към община Мездра са необходими подходящи терени с големина 50–100 дка. Необходимо е те да са в близост до главен път и с потенциал за инфраструктурно свързване с един собственик, от който да ги купят, най- често община, област (държава). Процесът се затруднява, когато има много малки собственици, с които да се преговаря. Това налага актуализиране и подновяване на градоустройствени планове, в които ясно и недвусмислено да се обособят зоните за икономическо разрастване, терените, подходящи за индустриални производства, планиране на инфраструктурното им свързване и осъществяване на необходимите технически и юридически процедури, като по този начин се даде конкретен отговор на потенциалните инвеститори за какво точно се подготвя територията.

Промени в икономическата среда

Присъединяването на България води до промяна на бизнес средата. ЕС подпомага изостаналите региони за повишаване на тяхната конкурентноспособност и за ефективното им участие в единния пазар, главно чрез осъществяване на инфраструктурни проекти за подобряване на транспортната мрежа, усъвършенстване на телекомуникациите и т.н., както и чрез повишаване на квалификацията на работната

сила. До голяма степен политиката на местните власти по отношение на икономическото развитие ще бъде съобразена с общоевропейската политика. Съобразно една от основните цели – трайно развитие на Европа, базирано на балансиран икономически растеж, ЕС ще изисква от местните власти да прилагат активни мерки за повишаване на заетостта. Наред с положителните страни от присъединяването, това ще донесе до множество предизвикателства за местните общини, които ще трябва да съобразят огромен обем от директиви и да вземат под внимание правните, икономическите и организационните въпроси.

За местните власти изискването за равенство на частния и публичния сектор в икономическите отношения ще създаде сериозни задължения. Значително ще се усложни реализацията на широкомащабни публични инвестиции, а също и взаимосвързаната дейност на различните общински предприятия.

Централната власт няма да играе ролята на буфер между изискванията, практиката и политиката на ЕС и регионалните реалности и практики. За местните власти, членството на България в ЕС е източник на многобройни възможности, но същевременно може да се очаква финансиране само на тези проекти, които са в пълен синхрон с приоритетите на ЕС. Това ще наложи изискването от страна на местните партньори, планиращи и реализиращи проекти, за промяна и подобряване на общата бизнес среда, ще трябва да търсят допълнителни източници на финансиране. Основното предизвикателство пред местните и областните администрации ще бъде придобиването на специфична експертна подготовка за ефективно прилагане на законодателните актове, придобиване на по-високо ниво на компетентност и конкурентност с цел пълноценно усвояване на финансови ресурси, които да доведат до повишаване на икономическото развитие на областта. Необходимо е да се положат усилия за обучения на специализирани екипи за разработване, управление, реализиране и контрол на качествени проекти.

Състояние и динамика на икономика

Концентрацията на отраслите в община Мездра следва наследената структура от времето на централно планираната икономика. Конкурентните предимства на предприятията в много от отраслите са свързани - благоприятни факторни условия, натурални ресурси, близост до пазари, наличие на транспортни възли и др.⁵

Процесите на реструктуриране на националната икономика след 1990 година съвсем закономерно намериха отражение и върху развитието на местната икономика, силно доминирана от индустрията. Относителният дял на заетите в сектора на индустрията за периода 2000-2003 година са между 52,2 - 44,34%, докато заетите в земеделските стопанства възлизат на 21,4% от общия брой на наети лица.

Активните стопански субекти⁶ на територията на община Мездра са 58, като с най-висок относителен дял на регистрираните предприятия е сектор услуги – 60,87%, индустрията – 12,37%, транспорт и съобщения – 7,18% и селско стопанство и строителство с 3,19%. В структурно отношение в местната икономика преобладават микро и малки предприятия, като техният относителен дял е над 65,5%. Брутната продукция на предприятията се формира главно от средните и големи предприятия в общината, като техният относителен дял е над 85% от общата продукция.

Отлагане на икономическите реформи свързани с реструктуриране на собствеността на предприятията, доведоха в периода 1999-2003г. до намаляване на нетните приходи

⁵ Това с а т.нар. конкурентни предимства от 1-и ред,

⁶ Източник: НСИ

от продажби на предприятията с 25,5%, като достигнаха в края на 2003г. - 65 007хил.лв, спрямо 87 290,08хил.лв. през 2001г.. За същия период нетните приходи на човек от населението намаляват, достигайки до 2,61 хил.лв./жител (19,2%), което е значително под средното за страната 11,17хил.лв./жител. Съчетанието между високи нива на безработица и ниски нетни приходи от продажби на предприятията води до ниска производителност на труда в местната икономика.

Неблагоприятната външна и вътрешна икономическа среда и провеждането на рестриктивна политика доведе тенденция на понижение на реалните доходи на домакинствата през 90 – те години. През периода 1999-2002г. средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение нарасна и достигна 2 675 лв.

Компаниите от общината произвеждат сравнително лесни като технология стоки, а новите продукти, техники и технологии се внасят от по-развитите страни чрез директен внос на стоки, чрез сключване на споразумения за доставчици, чрез привличането на преки чужди инвестиции и чрез имитация на иновационните продукти. Компаниите се конкурират чрез по-ниската цена на продуктите. Производството в областта е трудоинтензивно и ресурсоемко.

Икономиката на община Мездра е факторно-ориентираната, като конкурентни предимства се явяват ниските разходи за труд и необработените природни ресурси. Независимо от наблюдаваната тенденция, производителността на труда остава все още ниска, От друга страна, поради своята висока енергоемкост и капиталоемкост, местната икономика е силно зависима от външни фактори, което се отразява в невъзможността да се поддържа стабилен икономически растеж, гарантиращ сигурни и качествени работни места.

Местната икономика вече показва индикации за затруднения в набирането на качествен, квалифициран и дисциплиниран персонал по отношение на дейности, изискващи високи нива на знания и умения. Това се превръща в пречка за развитието на бизнеса.

За да се направи крачката към следващия цикъл инвестиции – тези, които да донесат на предприятията конкурентни преимущества, е необходимо да бъдат ангажирани хора с необходимите умения – хора с технически умения за създаване на продукт; мениджърски умения за управление на дейностите по производството; маркетингови умения за успешна реализация на новите продукти. Такива човешки ресурси към момента липсват на регионалния пазар на труда.

Структуроопределящи икономически отрасли

Строителна промишленост

Строителството е отрасъл, чиято динамика е сигнал за характера на общото икономическо развитие на региона. В отрасъла преобладават сравнително голям брой микрофирми – 87,5%. Независимо от наблюдаваните положителни тенденции в развитие, отрасълът се характеризира с неравномерно развитие, като основната причина е в реализираните приходи от строително-монтажните работи в областта на новото строителство и подобренията.

Динамиката на пазара на недвижими имоти, растящите цени, ипотечното кредитиране на граждани и повишеното търсене на жилищни площи създават силни пазарни

стимули в сектора. Това стимулира активността и постепенно се увеличават както инвестициите, така и крайният продукт.

При положително развитие на индустриалния сектор очакванията са евентуалните инвестиции да се насочат предимно в закупуване на нова техника и технологии, а не толкова в изграждане на нов сграден фонд. Потенциалът за развитие трябва да се търси във връзка с присъединяване към ЕС, в резултат на който в страната (вкл. на общинско ниво) значително ще се увеличават публичните инвестиции в инфраструктурни и културно-битови обекти. По отношение на човешкия ресурс фирмите вече започват да изпитват известни затруднения. От гледна точка на присъединяване на България към ЕС фирмите не очакват значими шокови разходи за покриване на различни европейски стандарти. Единствено в условията на труд ще имат необходимост от допълнителни инвестиции. По значимите местни фирми са „Ритлите 97” АД, „Инертстрой-Калето” АД, „Вархим” ЕООД, „Стройкерамика” АД и „Светлина – П”

Добивна промишленост

Най-важния сектор на добивната промишленост в общината е добивът и преработката на нерудни материали, където е регистриран и най-значимия инвестиционен интерес. Регионът е сравнително богат на високо качествени строителни и облицовъчни материали – врачански камък. Основните кариери за добив на врачански варовик са разположени по линията Върбешница-Горна Кремена-Царевец. Значителна част от продукцията е насочена за износ, като развитието на сектора се благоприятства и от факта, че най-богатите находища на мрамор в Европа са на изчерпване.

Едно от съществените предизвикателства на отрасъла е изпълнението на различни екологични норми, свързани с присъединяването към ЕС, което ще изисква допълнителни инвестиции, без това непременно да се отрази на производствения капацитет. С нарушен механичен състав са естествените релефни форми при кариерите на фирмите “Монолит” ЕАД, “Дионисо Марбле – България” ООД, “Булнед” ООД и “Хемус М” АД в селата Горна Кремена, Върбешница, Царевец.

Преработваща промишленост

Производство на текстил и изделия от текстил; производство на облекло

През последните години в текстилната промишленост се наблюдава устойчив растеж в национален план, като концентрацията на инвестиции в отрасъла са дължат главно на ниското равнище на заплащане на труда, което провокира инвестиционната активност. Водещата фирма в сектора „Сънитекс” АД с 566 служители (производство и търговия с памучни и тип памучни тъкани и изделия от тях), беше обявена в несъстоятелност, като след процеси на реструктуриране, като наследник се явява Мездратекс ЕООД с персонал от 170 души, като основното производство е спално бельо. Водещи фирми в сектора са още „Нютекс” АД (гр. Мездра), „Марколана – България” ООД (с.Зверино), ПВИ "Христо Ботев" (с.Зверино) и ЕТ „Диди М - Мариела Стефанова” град Мездра.

Общата черта на отрасъла е, че фирмите се явяват основно като подизпълнители на продукцията. Това поражда сериозни проблеми свързани с пазарната реализация на продукцията и ограничените възможности за реинвестиции в оборудването. Допълнителен проблем на отрасъла е ниската ефективност на труда и сравнително ниската средна работна заплата, които пораждат текучество и недостиг на работна ръка.

Основното предизвикателство пред сектора в средносрочен план е нарастването на производителността на труда. Конкуrentният натиск на европейския пазар (където е

основната част от износа на сектора) от година на година става все по-силен. Освен това общото нарастване на средната заплата в страната може да предизвика процеси на отлив на работна сила от сектора. Единственото противодействие е увеличението на производителността с темпове, които изпреварват конкурентния натиск и темпа на нарастване на средните заплати. Тъй като мнозинството от фирмите работят като изпълнители на поръчки (ишлеме), те са силно зависими от цената на труда и производителността, която могат да постигнат, т.е. могат да останат на пазара само дотолкова, до колкото им позволява постигнатата производителност.

Основните стратегии за оцеляване и растеж на фирмите, които имат капацитет и способност да останат по-дълго, могат да се обобщят:

- 1) повишаване на производителността на труда чрез организация и технологично нови машини;
- 2) специализиране и универсализиране на способностите за производство на къси и разнообразни серии облекла;
- 3) изграждане на собствена продукция и марка;

Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия

Въвеждането до 2007 г. на НААСР стандартите за сектора, както и серия други задължения, произтичащи от поетите от България договорености в преговорния процес, натовари финансово фирмите. Засилената конкуренция на стоки от ЕС се очаква постепенно да нараства, а в съчетание с високото ниво на регулация от страна на държавата, ще увеличи рисковете пред бизнеса. Силно стимулиращо въздействие на местните предприятия от този сектор може да окаже динамичното и успешно развитие на отрасли като туризъм, хотелиерство и търговия.

Водещи фирми в сектора са „Леденика и ММ” АД с 180 служителя с предмет на дейност производство на пиво и „Лана Мел” с персонал от 34 души и с предмет на дейност – производство на всички видове пшенично и ръжено брашно.

Металургия, машиностроене и металообработване

Основните изделия, произвеждани в сектора, са: производство на цилиндрични зъбни колела, оси, валове, двигателни мостове, резервни части и производство на изделия от техническа керамика. Водещи фирми в сектора е „Балканкар-Искър” АД, която се явява основно като подизпълнител и "Техкерамика" ООД - единствен в страната производител на филтри и леякови тръби за металургията, носачи, тръби, панели за изграждане на пещи. Отрасълът е неусвоен потенциал и резерв за разкриване на нови работни места. Липсата за контрол над крайните продажни цени на продукцията ограничава възможностите за реализация на по-висока рентабилност. Това е един от отраслите, които силно зависят от международната конюнктура, и по-специално цените на металите, енергийните източници и други суровини на международните борси.

Дървопреработваща и мебелна промишленост

Достъпът до подходящи висококачествени суровини е един от ключовите фактори за успех на индустрията. В средносрочен и дългосрочен план износа на доброкачествен дървен материал ще доведе до дефицит на суровини за мебелната промишленост. Основните фирми на местно ниво са микро и малки предприятия – ЕТ „Гама – М.Серафимов”, „ФНФ Груп Импорт Експорт” ООД, ЕТ „То и То - Тома Томов” и ЕТ „Билдинг-Йорданка Костова”

Като цяло на местна почва отрасъла не разчита на местни суровини, като в съчетание с нарастващата конкуренция на вътрешния пазар ще изправи фирмите пред сериозни предизвикателства с оглед тяхното оцеляване. Допълнителен проблем се явява липсата на професионални подготвени специалисти с необходимите технически умения, които да бъдат в основат на повишаване на производителността на труда и конкурентноспособността на отрасъла.

Транспорт, складиране и съобщения

В тази група са включени фирми, които се различават твърде много по предмет на дейност. Тук влизат *сухоземен транспорт, ЖП, БТК* и др. Това, което ги свързва, е силната им обвързаност с базисната комунална и информационна инфраструктура.

Този сектор е изключително силно зависим от градоустройствени, инфраструктурни и инвестиционни решения. Секторът, има висока ниво на нормативно регулиране, за което значение ще има компетентността и прозрачността на администрацията при взаимодействието си с фирмите. Координирането и интегрирането на регионалната публична инфраструктура с инфраструктурата, поддържана от споменатите дружества, има пряко и непосредствено отношение към качеството на бизнес средата и способността на много фирми да правят бизнес.

Туризм

Община Мездра не разполага с необходимата материално-техническа база в туризма. Общината разполага със сравнително интересни природни и антропогенни туристически ресурси и е необходимо тези ресурси да бъдат „композирани и пакетирани” в един атрактивен туристически продукт. Създаването, развитието и налагането на една туристическа дестинация на пазара изисква не само наличност на подходящи ресурси, но и професионални и компетентни - от гледна точка на туризма - маркетингови дейности.

Оценка на туристическите ресурси

За целите на устойчивото туристическо развитие е наложително в продукта с марката на община Мездра да се лансират не само обектите на културно – историческото наследство, но и богатството на природното наследство на региона, тъй като в следващите години интегрираните туристически продукти, особено тези, лансиращи и екотуризм, ще бъдат сред предпочитаните на туристическия пазар. Изследване на World Tourism Organization (WTO) (показва, че за периода до 2020 г. се очаква интегрираните продукти на еко- и културния туризм да имат темп на растеж с 14 % по – висок от този на традиционния туризм.

Природни туристически ресурси

На територията на общината са се съхранили ценни представители на флората и фауната и интересни скални образувания. Като защитени територии в община Мездра са обявени:

➤ *Народен парк “ Врачански Балкан “* - от територията на общината са включени около 5 000ха. В рамките на парка се опазват над 700 вида висши растения, 90 вида птици, над 500 пещери, пропасти, скални и пещерни феномени.

За *природни забележителности* в община Мездра са обявени 3 обекта с геоложки, палеонтоложки или друг характер.

➤ *“Ритлите“* - скално образуване на левия бряг на р.Искър в землището на с. Люти брод с площ 123,3 ха. Скалите са във формата на успоредни каменни стени с височина 60 – 80 метра, като постепенно се издигат до 200м.

➤ *„Новата пещера“* – с площ около нея 1 ха, в землището на Люти брод. Представлява зала с дълбочина 20 м с интересни варовикови образувания.

➤ *“Говедарника“* – просторната речна тераса, разположена върху левия бряг на река Искър е оградена от север с отвесни високи скали, в които природата е издълбала пещери и ниши. Намира се в землището на с. Царевец с площ от 2,5 ха. Върху стените са издълбани рисунки придружени с надписи, като рисунките се отнасят към три различни периода: IX-X в., XII-XIV в. и XV-XVII в.

В с. Очин дол е изградена екопътека по маршрут с. Очин дол – Пършевица, като за улеснение на туристите са поставени информационни табели.

Антропогенни туристически ресурси

В съчетание с природното наследство, районът има шанс при добро управление на ресурсите, професионален подход към оформяне на предлагането и адекватен и ефективен маркетинг на туристическия продукт общината да се утвърди на българския туристически пазар. На територията на общината се срещат праисторически селища (в землищата на селата Горна Кремена, Ребърково, Старо село, Горна Бешовица и Цаконица), тракийски селища и светилища в селата Долна Кремена, Старо село и Люти брод, Люти дол. В с. Очин дол е разкрит ранно християнски храм, а в с.Долна Кремена - римска вила.

На територията на общината се намират останки от римски и средновековните крепости като интерес представляват:

➤ *Крепостта „Калето“* - намира се на брега на р. Искър при гр. Мездра. Основите на крепостните стени са положени върху останки от Халколитната епоха. Крепостта е била нееднократно достроявана и поправяна. Сега върху непристъпния скален масив могат да се видят крепостните стени, изградени през Римската епоха. Те представляват най-добре запазената във височина укрепителна система след тази на античния град Диоклецианопол (съвременен Хисар) по нашите земи.

➤ *Късноантичната крепост "Градището"* - разположена на около 2-3км. край с.Царевец. Линията на крепостната стена се очертава добре и е затваряла пространство с трапецовидна форма. Вътре зад стените личат останки от строителство.

➤ *Крепост "Големия град"* се намира на около 1км. от с. Старо село. Територията на крепостта е обхващала площ около 10-12 дка. Намира се върху скална тераса с формата на равнобедрен триъгълник - отнесена е към ранно византийската епоха, най вероятно при Юстиян I /527-565 год./.

➤ *Средновековна крепост "Градище"* – представлява архитектурна забележителност разположена на 3.5 км. от с. Зверино.

Част от културното наследство на община Мездра са още:

➤ *Черепишки манастир* – манастира е разположен на брега на р.Искър. Археологическите проучвания тук отнасят възникването на манастира към XIV век. До наши дни е запазен манастирският устав (типник) от 1390-1396 година. В началото на XVIIв. манастирът е възобновен от св. Пимен Софийски (Зографски). В съвременния си вид манастира представлява завършен архитектурен комплекс, който включва гостна-

приемна, училище, магерница, параклис, жилищни и представителни сгради, стопански сгради.

➤ Църква „Св. Николай” се намира в с. Долна Кремен. Църквата е разположена в центъра на селото и представлява неповторим архитектурен комплекс. Към сграда, чиито основи са били положени през XIV в., през XVII век е била достроена още една. В нея се намират и едни от най-интересните като иконопис образи на Св. Никола от XVII в и Св. Богородица от края на XVIII век.

➤ Църква „Св. Никола” се намира в с. Царевец. Църква е едно от малкото изцяло запазени сгради, строени през XVII век. Допълнително е укрепвана и достроявана през 1747 година. Църквата е с уникален за нашите земи зидан каменен иконостас.

➤ Средновековна църква край село Лютиброд – останки от църквата, функционира през 12 – 14 век. Във вътрешността могат да бъдат видени останки от стенописна украса. Това е една от най – старите църкви в региона. При археологически разкопки в наоса на църквата са разкрити погребения от XIII-XIV век.

Наблюдаваната нестабилност в развитието на традиционните икономически отрасли в община Мездра, налага търсене на алтернативни за развитието на региона. Туризмът е една от възможностите за подобряване на живота на местните хора и за устойчиво икономическо развитие на региона.

Проблемите пред развитието на туризма са основно в две направления. **На първото място** те се свързват с липсата на *професионално подготвен човешки ресурс* и на *маркетингова стратегия за развитие на туризма* в региона, като няма институция/организация, която да се ангажира професионално и компетентно с маркетинга, рекламата и промоцията на региона. Това се отразява в:

- Липса на промоция на региона и на създаден туристически продукт;
- Липса на туристически рекламно–информационни материали за региона като цяло и за основните туристически обекти в него, и предлагане на дестинацията на българския туристически пазар;
- Слабо или липсващо предлагане на селски и екологичен туризъм въпреки наличието на подходящ ресурс;
- Липса на професионални гидове и аниматори способни да осигурят професионално и качествено обслужване на туристите;

Второто основно направление е свързано с лошото *състояние на инфраструктурата*, на значителна част от потенциалните туристически обекти, което се изразява в:

- Занижен контрол и грижи по поддръжката на паметниците на културно - историческото наследство, като елементи на туристическото предлагане в общината. Недостатъчна инфраструктура, обслужваща туристопотока към тези обекти, в т.ч. сигнализация и маркировка по пътищата (т.нар. кафяви табели), водещи до някои от тях.
- Състоянието на техническата инфраструктура не съдейства за активното развитие на туризма, особено във връзка с лошото състояние на значителна част от пътната мрежа;
- Неразвит обществен транспорт, който да осигурява достъп до туристическите обекти, разположени извън населените места;

➤ Слабо развитие материално-техническа база в общината, способна да отговори на нуждите на посетителите;

Селско стопанство

Общината се характеризира с богато почвено разнообразие, за което допринася и полупланинския релеф. Основните почвени типове са: сиви горски почви и кафяви горски почви. По поречието на реките се срещат и алувиални почви. Механичният състав на почвите се характеризира с преобладаващо пясъчливо-глинести и средно пясъчливо-глинести, което осигурява добър водно-въздушен режим.

За 2003г. използваната земеделска площ (ИЗП) в община Мездра възлиза на 2,65% (36 674.1 дка) от тази на област Враца.

С най-голям дял в структурата на ИЗП са *обработваемите земи*, които са 65,33% или 23961,4 дка, *постоянно затревените площи* – 26,23% (9 621,6 дка), *семейни градини* – 3,4% (1 243,6 дка) и *трайни насаждения* – 5,04% (1847,5 дка).

Най-висок дял в структурата на обработваемата земя заемат *зърнените култури*) 70,27% или 16 839,8 дка, *техническите култури (технически и маслодайни)* с 15,86% (3 801 дка).

Животновъдството се развива главно в личните стопанства като основно се отглеждат дойни крави, овце, кози и свине

Вид	Брой		в %
	община Мездра	Област Враца	
общо говеда и биволи	1 863	21 949	11,78
Овце	6 872	54 828	12,53
Кози	6 418	37 059	17,32
свине	3 065	30 307	10,1
продуктивни пчелни семейства	2 116	12 418	17,04

Като цяло повечето животни се отглеждат екстензивно, разпръснати в дребни стопанства.

В областта на пчеларството се наблюдава тенденция на нарастване на пчелните семейства, като към 2003г. се отглеждат 2 116 пчелни семейства в 188 стопанства, което представлява 17,04% от пчелните семейства в област Враца.

Потенциалът за развитие на земеделието се ограничава от агроекологичните условия, в т.ч. развитието и техническото състояние на хидромелиоративната система. Независимо, че селското стопанство няма структуроопределящ характер за икономическото развитие на общината, има възможности за неговото развитие и свързана с него хранително – вкусова промишленост.

Малки и средни предприятия

През последните две години секторът на МСП се развива на фона на относително високи темпове на общ икономически растеж при запазена макроикономическа стабилност. В структурата на МСП преобладават микро-предприятията (до 10 заети) с относителен дял от 93 %.

Като цяло конкурентноспособността на предприятията в областната икономика остава сравнително ниска. За част от фирмите външната конкуренция ще бъде един от

основните проблеми, с които ще се сблъска след влизането в структурите на ЕС. Предвид на това компаниите следва ускорено да инвестират в технологии, активи и човешки капитал.

От всички икономически субекти само малките и средните предприятия имат достъп до финансиране от фондовете на ЕС, което провокира следните възможности:

- Развитие на партньорства с местната и регионалната администрация, неправителствения сектор, образователните институции и организациите, предоставящи бизнес услуги за финансиране на съвместни проекти
- Асоцииране на териториален или браншови признак, което е особено важно за предприятията в селското стопанство и преработвателната промишленост.

Голямото предимство на МСП е тяхната гъвкавост и бърза приспособимост към динамиката на макросредата, възникват и функционират в условия на конкурентна среда, същевременно самите те създават конкурентна среда и повишават инвестиционната привлекателност на областта. Тяхната рентабилност обикновено е по-висока от рентабилността на големите предприятия. Също така се изискват по-малки инвестиции за въвеждане на нови технологии и за иновации.

В същото време много от проблеми, с които МСП се сблъскват са свързани с достъпа до кредити и равнопоставеност при финансирането, недостатъчен мениджърски капацитет, трудности при усвояването на нови технологии, които не са във фокуса на фирмите, по-ниско качество на работната сила и по-ниска производителност, затруднен достъп до международните пазари.

Наблюдава се тенденция на засилване на мотивацията за участие в процеса на интернационализация. МСП все по-ясно осъзнават *възможностите*, които им предоставя навлизането на международния пазар: нови пазарни ниши; икономия от мащаб; реализиране на технологични и други предимства; по-ниски разходи и по-добър достъп до финансиране. *Мотивите*, които движат предприятията в стремежа им за излизане на международния пазар, са различни, но могат да бъдат обобщени в няколко насоки: съществуващата разлика в производствените разходи на вътрешния и на международния пазар; достъпът до нови и по-големи пазари за продукцията (услугите) на МСП; наличието на производствен капацитет; достъп до ноу-хау и технологии, до нови финансови източници и по-добри условия за ползването им; постепенно изравняване на регулациите на българския пазар с тези на чуждите пазари.

Конкурентните сили ще наложат особено на малките и средните предприятия групиране в клъстери или сходни образувания, чрез които да споделят знания и ресурси. Това е процес, който ще бъде по-ефективно да се насърчава и подкрепя от страна на администрацията.

Малки и средни предприятия (МСП) в региона в повечето случаи работят, за да обслужват регионалния пазар, т.е. произвеждат и доставят т. нар. нетъргуеми стоки и услуги. Това означава, че предприятията трябва да имат в по-голяма степен креативни, маркетингови и мениджърски знания и умения. Това изисква засилване на ролята на изградената институционална мрежа от подпомагащи бизнеса организации – камари, сдружения, и др. Те трябва да осигурят ефективна дифузия на търговска информация, бизнес познания, консултантски и тренировъчни услуги, силен стимул за регионалното икономическо развитие и привличане на преки чужди инвестиции.

Клъстери

Клъстерът се състои от група фирми, които обикновено са в географска близост една до друга, и имат известен опит в сътрудничеството помежду си.

Ползите произтичат от два основни аспекта на клъстерите — обхват и знание. **Обхватът** дава възможност на група фирми да правят неща, които отделната фирма не би могла да направи. Това включва дейности като стартиране на нова маркетингова инициатива и преговори с доставчици. **Знанието** включва обмен на информация и развитие на експертност, вкл. разработване на продукти и подобрения във връзка с човешките ресурси.

Клъстерите включват концентрации от конкуриращи се, партниращи си и взаимосвързани фирми и институции, които са свързани със система от пазарни и непазарни връзки. Тези връзки трябва да осигурят конкурентно предимство на фирмите в клъстера пред останалите компании. Взаимоотношенията може да се изграждат върху общи или помощни продукти, производствени процеси, технологии, изисквания за природни продукти, изисквания за умения и/или канали за дистрибуция. Сформирането на клъстери се основава на самоподбор във връзка с това как предприятията и институциите в даден регион определят своите мисии, поставят приоритетите си, използват ресурсите на региона и сформират партньорства.

Клъстерите могат да се създават в резултат на различни както обществени, така и частни инициативи. Основната предпоставка е търсеното предимство от гледна точка на конкурентоспособността чрез развитие на по-систематични взаимоотношения между предприятията. Сформирането на клъстери може да насърчи конкурентоспособността и да стане двигател на местната иновативност, като потенциални клъстери на местно ниво.

Общините определено имат полза от развитието на клъстери, която се изразява в следните няколко направления:

- внедряват нови иновативни решения на определена територия,
- местната икономика става по-устойчива и конкурентоспособна,
- реализира се значителна добавена стойност,
- регионът се идентифицира с определена продуктова група или индустрия.

Ролята на община Мездра е да осигури:

- Инфраструктура, която отговаря на потребностите на бизнеса;
- Повишен достъп до специализирана информация като проучване и развитие, идеи за добри практики;
- Подобрен достъп до умения, до нови служители и доставчици – привлечени към подсектора от струпаната концентрация от фирми;
- Създаване на мрежи, фокусиране и допълнителна мотивация, както и повишен конкурентен дух, породени от близостта на фирмите.

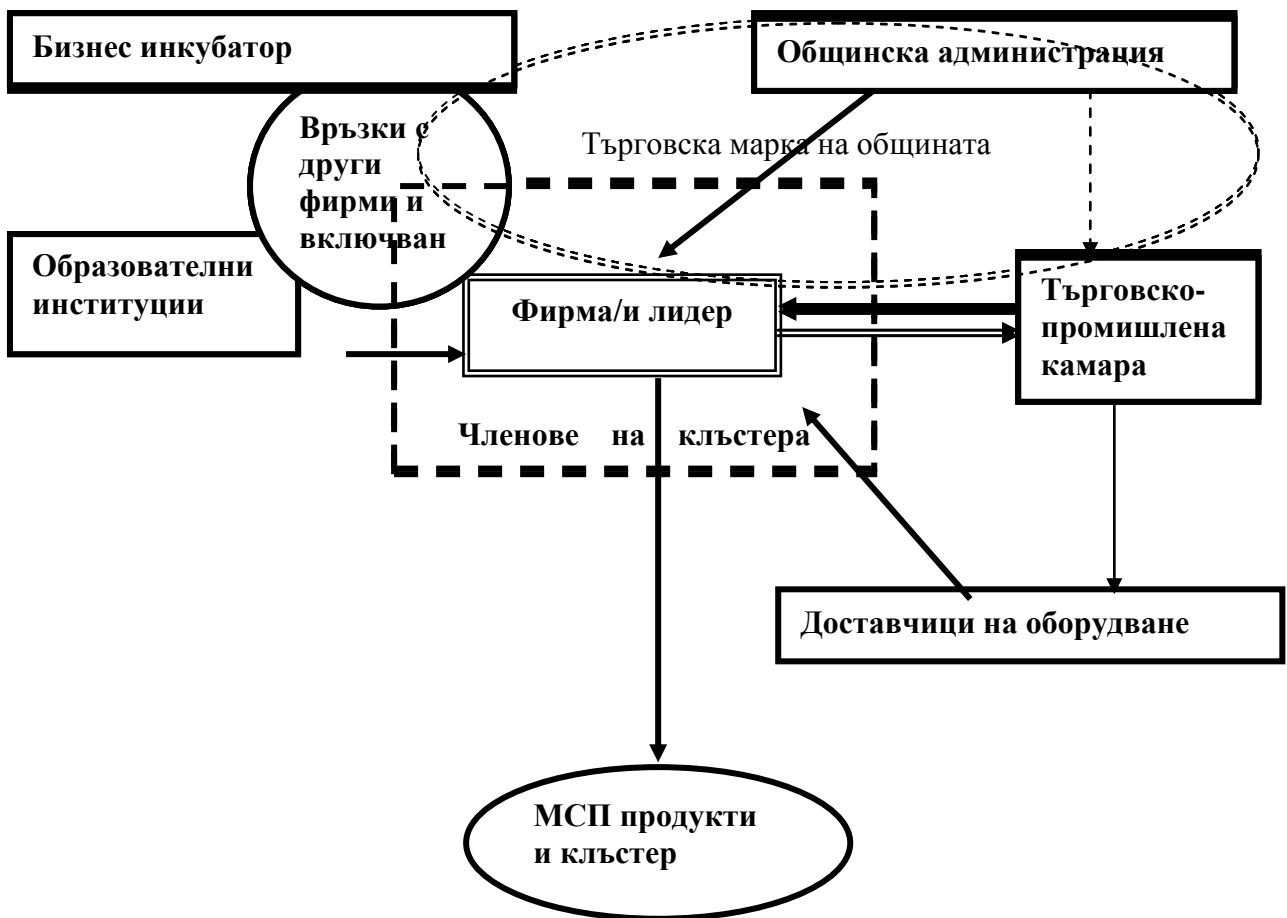
Концентрацията на производство в областта на добивната промишленост е добра предпоставка за създаване на потенциална клъстерна форма, което да помогне на фирмите от индустрията да постигнат устойчиво увеличаване на производителността – стратегическа карта 1: клъстер „Скално-облицовъчни материали”.

Резултатът от функционирането на клъстер на малките и средните предприятия дава възможност на предприятията да бъдат особен субект на пазара – стратегическа карта 2: клъстер „Малки и средни предприятия”. Стимул за създаване на клъстер между малките и средните предприятия е стремежа за решаване на общи проблеми, улесняване на маркетинговите и бизнес стратегии, облекчена логистика, търговската мрежа и увеличени възможности за въвеждане на иновативни решения в производството, в т.ч. нови модели на управление. Самостоятелното излизане на чужди пазари не е възможно за малките български фирми по много причини – липсват контакти, собствениците не знаят чужди езици, нямат капацитет да се изпълнят исканите количества и други. Създаването на клъстери се явява ефективен начин да се противопоставят на конкуренцията и да оцелеят. Освен това работата в екип и партньорство неминуемо водят до повишаване на качеството на продукцията, защото ако един се провали, целият клъстер се проваля. Клъстерът улеснява логистиката за западния контрагент. Плюсоевете на това окрупняване са, че фирмите се специализират в някаква дейност и това им дава възможност да отговорят в срок независимо от големия обем на поръчката.

Стратегическа карта 1: клъстер „Скално-облицовъчни материали”

Стратегическа карта 2: клъстер „Малки и средни предприятия“

Качество на човешките ресурси

Население

В края на 2005г. населението на община Мездра⁷ достигна до 23 982 души, като за периода 1999-2005г. се наблюдава устойчива тенденция на намаление на населението с 3 057 души или 11,3%. Гъстотата на населението е 48,02 души на км², което е значително под средните стойности за страната от 70,28 души на км².

Естественят прираст за 2005г. е отрицателен (-296 души), като се комбинира и с отрицателен *миграционен поток* (-158 души), което доведе до намаление на населението с 454 души или 1,86% за една година. При отчитане на бъдещите миграционни потоци трябва да се отчитат влиянието на някои възпиращи фактори свързани с подобряването на социално – икономическите условия, които да доведат до намаление на емиграционния поток.

Неблагоприятният тренд на процесите на развитие на населението ще продължи и през следващите няколко години, като темпа на намаление ще бъде в рамките на 0,8-1,2% годишна база. След 2013г. може да се очаква стабилизиране броя на населението на общината Мездра в рамките на 20 200 - 21 000 души. В дългосрочен план отрицателния прираст на населението ще окаже влияние върху икономически активното население, като ще доведе до влошаване качеството на човешките ресурси, намаляване на възможностите за постигане на по-бърз икономически растеж, по-ниска инвестиционна привлекателност.

Възрастова структура на населението

За периода 2003-2005г. относителния дял на младата генерация (от 0-14г.) се понижи от 15,3 % (2003 г.) до 14,4 % през 2005 г., като тенденцията към деформиране на възрастовата пирамида на населението през следващите 10 години ще продължи.

Населението в *трудоспособна възраст* (15-64 г.) прояви слаба тенденция на нарастване, като относителният му дял се увеличи от 56,5% (14 075 души за 2003 г.) на 59,6% (14 299 души) през 2005 г. Делът на *лицата на 65 и повече години* намалява от 28,3% (7 049 души за 2003 г.) до 26% (6 239), но остава с 11,6% над делът на младата генерация.

Очерталата се демографската рамка е неблагоприятна от гледна точка на количественото обновяване и натрупване на човешки капитал.

Основните фактори, които могат да окажат влияние върху демографските процеси в краткосрочен план могат да се обединят в няколко направления:

Демографските фактори: полово-възрастова структура на населението, средна продължителност на живота при раждане и т.н.. Това се обяснява с инерцията на факторите, детерминиращи демографското развитие.

Процесите на глобализация и интеграция допълнително ще засилят политическите и социално-икономическите фактори. Свободното движение на работещи и капитали е възможно да допринесе в отделни моменти до намаляване или увеличаване на възпроизводствения потенциал и промени във възрастовата структура.

---

⁷ Източник: Национален статистически институт, Отдел Регионална статистика, “Районите, областите и общините в Република България 2005”

Като цяло драстична промяна в установените негативни тенденции в демографското развитие на общината е трудно осъществимо. Очакванията за процесите за развитие на населението в периода 2007-2015г. са свързани със задълбочаване на негативните тенденции, свързани с намаление на населението във възрастовата група 0-14г. и постепенно нарастване на населението в надтрудоспособна възраст.

Населението във възрастовата група от 15-64г. слабо ще нараства до 2010-2012 г., като ще достигне в края на периода дял от 61-61,5% от населението на общината. След 2015г. се очаква постепенен спад на населението в тази възрастова група, като това може да доведе до недостиг на работна сила необходима за икономиката. Нарастването на населението във възрастовата група 15-64г. ще бъде съпътстван от продължаване тенденцията за остаряване на населението, което ще формира и остаряване на трудоспособния контингент.

Образователна структура⁸

В образователната структура на населението на община Мездра специалистите с *висше и полу-висше образование* съставляват 9,5% (2 443 души) от населението на общината при средно 13 % за България. Населението със *средно образование* съставлява 40% (10 564 души) от населението в областта, спрямо 36 % страната. Населението с *основно, под основно и с незавършено начално образование* възлиза на 43% (11 102 души) от общото население на община Мездра, от които с преобладаващ дял е населението с основно образование 28% или 7 211 души. Относителният дял на неграмотно население в 1% (237 души) от населението

Регионален пазар на труда

Отлагане на икономическите реформите свързани с реструктурирани на собствеността на предприятията, доведоха до освобождаване на работници особено в промишлеността. Това се отрази в ръст на безработицата, което се задълбочи и от остарялото трудово законодателство и през 2002г. регистрираните безработни достигнаха 2706 души (21,89%) от икономически активното население. Периода след 2002г. се характеризира с устойчива тенденция на намаляване равнището на безработица в община Мездра, като през месец февруари 2007г. равнището на безработица достигна 11,26% или 12,54 души, което е най-ниското равнище в общината през последните 7години.

Измененията в професионалната структура са незначителни по отношение на дяловото разпределение през периода 1999-2006г. Като цяло липсата и/или ниското образование се оказва сериозна пречка пред лицата търсещи работа. В началото на 2007г. **относителния дял на безработните без квалификация** продължава да нараства достигайки 45,9%, като увеличението е 7,8 пункта над средните стойности за 2003г.

С оглед тенденциите в развитието и приоритетите в икономиката на България и ЕС, лицата без професионална квалификация трудно ще намират работа и техният дял ще нараства прогресивно през следващите години, като се очаква да достигнат до 60-62% от икономически активното население.

Характерът на структура на местната икономика до голяма степен определя тенденцията на безработица в групата на лицата с *работнически професии и специалистите*. Стабилизирането на икономиката през последните години в съчетание с инвестициите оформиха тенденция за намаляване на безработните в двете

---

⁸ Източник: НСИ, "Район за целенасочено въздействие", електронен вариант

професионални групи, като в началото на 2007г. относителния им дял е 54,1% (работници 36,7% и специалисти 17,4%) от регистрираните безработни лица.

През периода от 1999 до началото на 2007г. в **образователната структура** на безработните лица не настъпват значими изменения. Най-голямата група се формира от безработните със *средно образование*, които в края на периода съставляват близо 54,7% или 686 души. По правило значителна част от тях са специалисти. Делът на лицата с основно, начално и по-ниско образование за същия период достига 39,8% или 499 души от всички регистрирани безработни лица. След 2003г. се наблюдава нарастване на относителния дял с над 9% на лицата в тази група, главно поради повишени изисквания на работодателите. Това обуславя необходимостта от предприемане на мерки за подобряване на образователното ниво и професионалната квалификация на населението (включително съвместни действия между общината и местните фирми).

S.W.O.T. анализ

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Наличие на значими находища на нерудни полезни изкопаеми с високо качество; ➤ Наличие на свободни терени (общинска собственост), намиращи се в регулация, които да бъдат използвани като зони за икономически растеж; ➤ Добра изграденост на инфраструктурата; ➤ Подходящи условия за развитие на животновъдство ➤ Културно-историческо наследство с потенциал за туристическо предлагане; ➤ Благоприятна възрастова структура на населението, която ще се запази и в средносрочен план; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Различия между професионалните компетенции на човешките ресурси и актуалните потребности на бизнеса; ➤ Висок дял на необработваеми земи; ➤ Ниска конкурентноспособност на местната икономика, в следствие на ниската производителност на труда; ➤ Икономическата структура е формирана главно от депресивни отрасли – преработваща и добивна промишленост; ➤ Липса на технически/работни проекти за осъществяване на инфраструктурни инициативи; ➤ Слабо социализация на обектите с потенциал за туристическо предлагане
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Достъп на местния бизнес до единния европейски пазар и достъп до ресурси от Структурните фондове на ЕС; ➤ Създаване на клъстерни форми – клъстер “Скално-облицовъчни материали” и клъстер “МСП” ➤ Повишаване на регионалната конкурентноспособност, чрез привличане на инвеститори, укрепване на местното предприемачество и развитие на публично-частното партньорство; ➤ Наличие на свободни частни чуждестранни капитали; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Повишаване на цените на основните енергоносители и суровини; ➤ Засилване на дивергенционните процеси в икономиката, което ще се изрази чрез повишаване на мобилността на човешките ресурси и нисък стандарт на живот; ➤ Зависимост на общините от централния бюджет и липса на финансови ресурси за съфинансиране на проекти; ➤ Забавяне на процесите на финансовата децентрализация в съчетание с липсата на перспективно бюджетно планиране; ➤ Липса на финансови ресурси за предфинансиране на проекти по Структурните фондове

СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

Дефинирането на визията, главната цел и приоритети в Стратегията за икономическо развитие на община Мездра се базира на извършеният анализ, на откритите специфични особености в SWOT–анализа и на очакванията за развитие на процесите в заобикалящата среда. Целта е настоящите инициативи да стимулират икономическото развитие, осигурявайки повишаваща конкурентноспособност и нарастване на жизнения стандарт на населението от община Мездра

В същото време, формулираните цели и приоритети са съобразени с основните стратегически и планови документи⁹ подготвени в община Мездра и имащи пряко отношение към бъдещото икономическо развитие на областта.

ВИЗИЯ

Развита икономика с висока конкурентноспособност осигуряваща благоприятни условия за живот

Главна цел

При определянето на основните направления и траектории на развитие на община Мездра се отчитат следните фактори и тенденции:

- **България е пълноправен член на Европейския съюз.** Това ще осигури достъп до значителни финансови средства по линия на Структурните фондове, а също така и до хоризонтални програми на Европейския съюз.
- **Частния сектор ще бъде доминиращ в икономиката на България през следващите десетилетия.** От неговия динамизъм, икономическа, социална и екологична рационалност ще зависи в най-голяма степен икономическото развитие;
- **Засилване на процесите на децентрализация** в страната в посока към нарастване правата и задълженията на местните органи на управление;
- **Изразена ясна тенденция на реструктуриране на икономиката.** Основната тенденция в областта на икономиката е нарастването на значението на високотехнологични отрасли с висока добавена стойност;

Определянето на главната цел на настоящата стратегия е свързана с възможностите за създаване на устойчиви конкурентни преимущества, които да доведат до икономически растеж и подобряване качеството на живот. Въз основа на това, главната цел се дефинира като:

Главна цел:

Изграждане на диверсифицирана икономика, способна да осигури устойчив икономически растеж

Постигането на устойчив икономически растеж се свързва с изграждане на диверсифицирана икономика, способна да подобри гъвкавост и адаптивност на местната икономика спрямо протичащите процеси в глобалната икономика.

Стратегическата платформа се основа на следните базови елементи: привлекателна бизнес среда, даваща възможност за изграждане на диверсифицирана икономика, които да осигурят и обезпечат конкурентноспособността на областта и повишаващ се жизнен стандарт на населението. Откроените основни елементи за развитие на община Мездра се базират на регионалния капитал и бъдещите очаквания за развитие на обществените процеси. Всяка конструкция за степенуване на целите е условна поради тясната взаимовръзка между тях и дори взаимното им преплитане. При формулирането на приоритети и специфичните цели се търси постигането на синергетичен ефект, в резултат на взаимодействието на факторите на развитие, които да спомогнат за икономическото развитие на областта.

Приоритети за икономическо развитие

Главната задача на стратегията е да открие основните направления, върху които трябва да се концентрира вниманието на общината, на частния сектор и на обществото. Определените приоритети, специфични цели и мерки взаимодействат на всички нива, като оказват комплексно въздействие върху подобряване на регионалната конкурентноспособност.

Приоритет I – “Подобряване на икономическата среда”

Ключов проблем на местната икономика е липсата на стабилност на производството, което да създаде условия за доверие на местните и чуждестранни стопански субекти в икономическата система. Тази стабилност е предпоставка за траен дългосрочен растеж, висока заетост, добро използване на човешките и материалните ресурси и нормално функциониране на финансовата система.

Постигането на устойчив икономически растеж изисква създаването и развитието на конкурентноспособна икономика, основана на висока производителност и технологично обновление на основните производства.

Създаването на предпоставки за повишаване нивото на производителност, зависи от способностите на предприятията да осигурят дългосрочни и устойчиви конкурентни предимства на пазара. В съвременните условия най-важни са способностите на местните власти и бизнес, за отговор на изменящия се пазар и бързо адаптиране на съществуващият ресурс.

В условия на доминиране на частния бизнес, регионалната администрация има възможност да оказва влияние на предприятията изключително чрез създаване на привлекателна бизнес среда на собствената си територия. По отношение на икономиката, решаваща роля има пазарната среда и способността на пазарните субекти да се приспособяват към нея.

Основните специфични цели и мерки са:

Специфична цел 1 - “Модернизация и развитие на регионалната инфраструктура”

Развитието на регионалната инфраструктура е важно условие за създаване и поддържане на бизнес среда, която да спомага за развитието на конкурентен бизнес, способен да осигури висок икономически растеж и висок стандарт на живот. Привличането на чуждестранни инвестиции, оптимизирането и въвеждането в оборот на свободните капитали и организирането на различни производства са възможност за откриване на нови работни места, нарастване на доходите на местното население, модернизация и

техническо развитие на икономиката и повишаване на нейната конкурентноспособност в национален и международен аспект.

Мярка “Възстановяване на стари производствени зони”

Кризата и процесите на преструктуриране на местната икономика доведоха до локализация на изоставени производствени зони (селскостопански и индустриални) на територията на общината. От друга страна, реформите в образователната сфера станаха причина за затваряне на училища в малките населени места в общината, като придобиха статут на частна общинска собственост. Голяма част от обектите са с изградена инфраструктура – водоснабдяване, електрозахранване, съобщителна система, с осигурена добра транспортна достъпност. Предлагането на подобни обекти ще стимулира и насърчи местните и чуждестранни инвеститори на територията на общината, за постигане на по-висок икономически растеж, нарастване на конкурентноспособността на индустриалните предприятия, за технологично обновление на производството и продуктите, осигуряване на заетост, преструктуриране и повишаване на производителността на производствения сектор.

Мярка “Развитие на техническата инфраструктура”

Основните направления и усилия в сферата на транспорта са свързани с *рехабилитацията и изграждането на местните пътища и междуобщински връзки*. Обезпечаването на оптимални транспортни условия в общината ще съдействат за осъществяване на икономически връзки със съседните области и региони и ще въздейства върху транспортната достъпност и мобилност на населението до стоки и услуги, за подобряване на достъпа до културно-историческите паметници и осигуряване на възможност за развитие на туризъм. Ще бъде повишена инвестиционната привлекателност на областта, като резултат от намаляване времето за транспортиране на стоки и товари.

За подобряване на инвестиционната привлекателност и развитие на туризма активни усилия ще се насочат към две основни направления - *изграждане на нови и реконструкция и модернизация на съществуващи водопроводни и канализационни мрежи и съоръжения; изграждане на пречиствателни станции за питейни и отпадни води на територията на община Мездра*.

Мярка “Благоустройство на населените места”

Благоустройството е съвкупност от дейности, отговорност на общинските власти като основните акценти ще са насочени към подобряване на обществената инфраструктура. Тази мярка предвижда приоритетно да бъдат *разработени устройствени планове на населените места* на територията на областта и постепенно въвеждане на *географско информационни системи*.

Активните действия и усилия ще се насочат към *опазване и разширяване на зелените системи* на общината, *подобряване на уличната мрежа и подмяна на уличното осветление, рехабилитация и реконструкция на общински сгради*, в т.ч. централни части на селищата, детски площадки и градини, училища и здравни заведения, спортни обекти и др. Основно направление в тази посока ще бъде *изграждане на съоръжения улесняващи достъпа на лица със специфични нужди до обществени обекти*.

Специфични цел 2 “Създаване, развитие и пълноценно използване на системи за професионално обучение и квалификация”

Повишаването на човешкия капитал ще подобри значително бизнес средата и в бъдеще ще послужи за привличането на инвестиции в сектори генериращи по-висока добавена стойност в икономиката. Това се свързва с развитие на модерно образование и други сходни системи за поддържане и повишаване на квалификацията през целия житейски цикъл, и осигуряване на равен достъп на всички до съответното ниво на образование.

Мярка “Повишаване на квалификацията на населението чрез системата на продължаващото обучение”

Необходимо се активни мерки за **подобряване на образователната система за квалификации и преквалификации**; да се осъвременят учебните планове в образователната система и в другите звена на обучение през целия живот; да се подобрява образованието в професионалните училища, обучението по време на работа; да се създават и развиват многоцелеви местни учебни центрове. “Обучение през целия живот” е най-успешната мярка за повишаване конкурентоспособността на работната сила. **Необходимо е да се постигне по-голяма съгласуваност между образователната, икономическата и социалната политика**, да се стимулират частните инвестиции в професионалното обучение и квалификации и да се създаде добро публично-частно партньорство в сферата на образованието и професионалното обучение. Мярката ще подкрепя дейности насочени към подобряване на професионалното образование, чуждоезиковото обучение и обучението по информационни технологии.

Мярка “Отворени системи за професионално обучение”

Основните направления са свързани със създаването и развитието на партньорство между образователните институции, органите на местно самоуправление, бизнеса, НПО и Бюрото по труда, с оглед намаляване на различията между изискванията на работодателите и образователно-квалификационните характеристики на работната сила, за подобряване на професионалната подготовка на заетите и придобиване на практически опит от учащите през време на обучение. Към мярката се включва изграждането на съвременна система за професионално насочване на лица напуснали пазара на труда.

Специфична цел 3 “Изграждане на ефективна администрация”

Местната власт има важна роля при създаването на привлекателна среда за развитие на бизнеса. От качеството на услугите и от активността на местните власти до голяма степен зависи избора на инвеститора за място на инвестицията и условията за развитие на местния бизнес.

Мярка “Подобряване на административен капацитет”

Мярката предвижда осигуряване на целенасочено обучение и специализация на служителите, подобряване на езиковите и компютърни умения. Подобряването на административния капацитет се свързва и с натрупване на практически опит чрез

участие на експертни мрежи за сътрудничество както на регионално, така и на национално и транснационално ниво.

Мярка “ Създаване и поддържане на база данни ”

Мярката е насочена към създаване, поддържане и актуализация на база с данни, която да служи както за потенциални външни инвеститори, така и на местните фирми. Базата с данни ще съдържа информация за:

1. фирми – контакти, предмет на дейност, брой заети;
2. свободни терени – населено място, площ, собственост, предназначение;
3. свободни промишлени сгради - населено място, разгъната застроена площ, собственост;
4. състояние на бизнес климата;

Мярка: „Предоставяне на консултантски услуги на фирмите”

Липсата на достатъчно финансови средства за реализирането на инвестиционните намерения на представителите на малкия и среден бизнес ще бъде подкрепена чрез предоставяне на информация относно възможните източници за финансиране и консултации, и обучение по въпросите на финансовото планиране и достъп до капитал и кредити.

Мярка “Развитие на регионален инвестиционен маркетинг”

Изграждането на привлекателна бизнес среда, способна да привлече подходящ бизнес ще изисква активни действия за промотиране на община Мездра като атрактивно и привлекателно място за инвестиция. За тази цел е необходима внимателна преценка по отношение типа на бизнеса, към които ще се адресира маркетинговата кампания. Промотирането на областта ще изисква подготовка на рекламни материали, изработени за общината икономически и инвестиционен профил.

Приоритет 2 “Развитие на алтернативни икономически дейности”

Подкрепата на местните и регионалната администрация за развитието на икономиката ще е насочена предимно към секторите с потенциал за растеж, които да генерират допълнителни работни места.

Специфична цел 1 “Развитие на екологично земеделие и алтернативни икономически дейности ”

Възможностите за развитие на селското стопанство са ограничени от агроекологичните характеристики и релефа на общината. Пълноценното използване на земеделските ресурси е свързано с възстановяване на традиционни за общината земеделски култури и на алтернативни форми на земеделие. Особено важно е отчитане на агроекологичните особености на земеделските територии, във връзка с получаване на по-високи добиви.

Мярка “Развитие на иновативни дейности в областта на селското стопанство”

Намаляването на рисковете пред селскостопанските производители се свързва основно с разнообразяване на отглежданите земеделски култури, съобразно почвените и климатичните особености. Конкретните възможности за бъдещото развитие се свързват и с възстановяване на типични за района селскостопански култури и въвеждане на алтернативни.

В областта на **животновъдството** основно направление се свързва с развитието на козевъдство, овцевъдството и пчеларство. Като допълнение за развитието на селското стопанство може да спомогне и развитие на селския туризъм и екотуризма.

Отчитайки значението на отрасъла, основните усилия на местната администрация ще трябва да се насочат към:

- Отдаване на земи от общински поземлен фонд за дълъг период на ползване /над 10 г./ безвъзмездно или при преференциални условия;
- Отдаване на неизползваеми производствени помещения и сгради за ползване /над 5 г./ безвъзмездно или при преференциални условия;
- Организиране на информационни – разяснителни кампании за представяне изискванията на ЕС в областта на селското стопанство;
- Съдействие при осигуряване на маркетинг и реклама на произведената продукция;
- Улесняване на процедурите и съдействие при изготвяне на становища и издаване на документи;

Мярка “Подобряване и модернизация на инфраструктура”

Основните предизвикателства пред селскостопанските производители са свързани с влизането на България в ЕС и въвеждането на високите европейски фито-санитарни изисквания за произвеждана земеделска и животновъдна продукция. Развитието на ефективно селскостопанство и невъзможно без насърчаване на техническото обновление на основните средства за производство, *изграждане и модернизиране на техническата инфраструктура – напоителни съоръжения, селскостопански пътища и др.*

Специфична цел 2 “Насърчаване развитието на туризма”

Развитието на туризма е необходимо да бъде ориентирано към подобряване на икономическото развитие на областта и да носи реални ползи на местното население. Същевременно, трябва да бъде съобразено с условията на среда и да не води до увреждане на околната среда и културно-историческото наследство.

Ролята на местните власти е да успеят да осигурят инфраструктурните условия, както и мерки за привличане на посетители и опазване на туристическите ресурси.

Мярка “Социализиране на културно-историческите обекти”

Мярката е насочена към подобряване на достъпа и съхраняване на природните и антропогенните туристически ресурси, като включва инвестиции в създаване на

инфраструктура до и около обектите на природното и културно наследство. За постигане на по-голяма ефективност ще се използват методите на публично-частно партньорство. Ще бъдат предприети действия за подобряване състоянието на общата инфраструктура, създаване на нови пътища, водещи до туристически обекти, поддържане и възстановяване на съществуващите междуселищни и вътреселищни пътища, подобряване на водоснабдяването и канализацията в населените места в региона. Необходимо е създаването на места за отдих и интерпретация на природното и културно наследство, както и на туристическа информационна инфраструктура.

Мярка “Създаване, развитие и налагане на туристически продукт”

Основната цел на мярката е свързана с *дефинирането на продукт*, като потенциала на общината в средносрочен план се свързва с културно-исторически туризъм и екотуризм.

Налагането на такъв продукт би имало положително въздействие върху местното население, като за тази цел е необходимо е да се разработят *комбинирани маршрути*, включващи всички основни характеристики и атракции на културния и екотуризма. Продуктът съчетаващ природните ресурси и културно-историческото наследство следва да се дефинира под обща марка, с подходящо рекламно послание, което да кореспондира с уникалността на обектите. Услугите, които ще се включат в този продукт, трябва да обхващат не само посещения в обектите, но и специфични дейности, свързани с всеки един от тях. Продуктът може да бъде предвиден както за туристи, пътуващи с организиран транспорт, така и за такива, които предпочитат пешеходните преходи, като в този случай трябва да се организира по начин, подходящ за пешеходен преход и да се допълни с необходимите места за отдих и пикник по маршрута.

Свързването на продуктът, включващ и обекти от други области би могъл да добие и по-широк териториален обхват, предлагайки неколкодневен маршрут, като по този начин продукта ще добие пълнота и ще стане още по-атрактивен.

Мярка “Подобряване на имиджа на туристическата дестинация”

Мярката обхващат няколко основни дейности, имащи маркетингов характер.

На **първо място** това е *проучването на пазара* с оглед проследяване на тенденциите в световния туристически пазар. Събраната от тези източници информация трябва да се анализира от гледна точка на спецификата на потенциалните продукти на района.

На **второ място** е необходимо осъществяването на *постоянен мониторинг* на туристопотока в общината.

На **трето място** е необходимо *регистрация на запазена марка (лого) на туризма в района с подходящ слоган*, които да се поставят на всички рекламни и информационни материали, които се издават.

Следващата стъпка е свързана с *разработване на пакет рекламно – информационни материали за промоция* - издаване на *карта или схема* с обозначено местонахождение на всички обекти за посещение в общината, на хотели, ресторанти и др. полезни за туриста места, издаване на *имиджова брошура* под запазената марка, акцентираща върху всички възможности за туризъм в общината на продуктов принцип, в т.ч. и културен календар, издаване на картички за района и за най – ценните природни и археологически обекти с логото – запазен знак на общината, *създаване на мултимедийен*

компактдиск с имиджово представяне на района и конкретни оферти за почивка. Да се използва за промоция на националните щандове на България на международни борси при участие на представители на района или чрез Държавната агенция по туризъм (заедно с другите материали от рекламния пакет за общината), *осъществяване на контакти с партньорските общини в областта за предлагане на общи туристическите маршрути.*

Мярка “Подобряване на интерпретацията на наследството на района”

Мярката третира изключително важния въпрос за продаваемостта на туристическия продукт. Необходимо е да се *разработи програма за подготовка/ подобряване на уменията на екскурзоводите* - интерпретатори в археологическите обекти и защитените територии. На второ място, има нужда от подготовка на интерпретативни туристически беседи за различните обекти – за ползване от екскурзоводите и водачите в планината. Беседите да се разработят на няколко езика.

Приоритет 3 – “Създаване и развитие на клъстерни форми”

Регионалното икономическо развитие на основата на клъстери предполага инициативи към съвместни усилия на бизнеса и администрацията. Ролята на администрацията се състои в поддържане и инициране на процеси активизиращи създаването и развитие на клъстери. Администрацията може да провежда активни дейности в изграждане на взаимоотношенията между различните субекти.

Необходимо е насърчаване и развитието на МСП, клъстери и бизнес мрежи, които ще въздействат на конкурентноспособността, като се повиши продуктивността на местните компании, ще се увеличи темпа на техническо обновление и иновации и ще се стимулира създаването на нови бизнес дейности.

Изграждането на конкурентноспособна икономика се свързва със създаването и експлоатирането на поддържащите отрасли (клъстери), трансфер на технологии, вериги на доставка. Това ще подпомогне за повишаване на стандарта и качеството на живот на населението.

Специфична цел 1: „Идентифициране на процесите и определяна обхвата на клъстера”

Клъстери могат да се създават в резултат на различни както обществени, така и частни инициативи. Основната предпоставка е търсеното предимство от гледна точка на конкурентоспособността чрез развитие на по-систематични взаимоотношения между предприятията.

Мярка: Повишаване на ангажираността и избор на първоначален лидер

Клъстерът се нуждае от първоначална движеща сила — **лидер**. Първоначалният лидер може да е както общината, така и представител/и от частния сектор и/или НПО.

За първоначалното формиране и функциониране на клъстера, преди действията по неговото учредяване е необходимо да бъдат осигурени - административно оборудване, техническа помощ за управлението и плановете за действие, информационна система за

мениджмънт (ИСМ) и обучение в конкурентоспособност и развитие на клъстерите, чрез които да се помогне на самият процес на институционализиране на потенциалния/те клъстер/и.

Мярката включва няколко основни стъпки, които могат да бъдат обединени в следните основни действия:

- Организиране на форуми, дискуссионни платформи и редовни срещи с предприятията;
- Повишаване на осведомеността във връзка с конкурентните предимства на мрежите и клъстерите;
- Определяне и провеждане на срещи с потенциалните членове;
- Установяване на лидерска група;
- Определяне на физическите граници на клъстера;
- Провеждане на първоначални проучвания;
- Развитие на визия за клъстера;
- Идентифициране на трамплините;
- Разработване на годишен план за действие;

Мярка: „Институционализиране на клъстера”

За да е ефективен в дългосрочен план, клъстерният процес се нуждае от постоянна организация. Създаването на официална структура с ясни правила и отговорности ще помогне на участниците да се концентрират върху своите дейности. *Официалното учредяване* не може да гарантира успеха на клъстера, то може да се възприема само като декларация за ангажираност във връзка със сдружаването и постигането на целите на клъстера. На този етап е възможно да бъде избран *Клъстерен съвет*, който да има *координираща роля*, да *представя* клъстерната мрежа, да *предефинира ролите* (ако се налага)

Учредяването на клъстера ще даде възможност за *популяризиране* както *вътрешните, така и външните партньорства* между фирмите членки, *анализ на нуждите* от услуги и възможност за *систематизиране и разпространение на информацията* от страна на клъстера, чрез целенасочено използване на всички комуникационни канали.

Учредяването на клъстера и формирането на клъстерен съвет ще даде възможност от предприемане на действия за разпределение на ресурсите и инвестициите свързани основно с:

- Оценка на нуждите и приоритетите за финансиране
- Определяне на най-важните дейности за клъстера (от годишния план за действие)
- Създаване на филтър за оценка на проектите
- Периодично създаване на група за разработване на нови и последващи проекти

Мярка: „Събиране на информация и първоначална подкрепа”

Един от най-ефикасните начини за изграждане на клъстер е свързан със събирането на информация за фирмите и системите за институционална подкрепа в клъстера. Оцеляването и пълноценното развитие на учредения клъстер зависи от качеството на информацията, с която ще разполагат фирмите. Основните действия са насочени към:

- Ежегодно събиране на данни от фирмите, членуващи в клъстера;
- Създаване на база данни с основни индикатори за въздействие;
- Събиране на информация за оценка на конкурентоспособността, които да се вземат предвид в процеса на планиране на действията на клъстера;
- Събиране на статистически данни за въздействие от проектите на клъстера;

Специфична цел: „Подкрепа на иновациите и предприемачеството”

Нарастването на конкурентоспособността на фирмите в клъстера се свързва със насърчаване внедряването на системи за управление на качеството и стимулиране на продуктови и технологични иновации, подпомагане на обучението, квалификацията и преквалификацията.

Липсата на финансови средства за извършване на технологично обновление може да бъде преодоляно чрез прилагане на ефективни система за сътрудничество между общината – неправителствения сектор – образователните институции и местните предприемачи.

Мярка: „Създаване на специализирана работна ръка”

За успешното развитие и функциониране на клъстера от изключителна важност е качеството на социалния капитал. Конкурентоспособността на икономиката зависи до голяма степен от социалния капитал създаден в обществото. Социалният капитал е като лостова спиращка, която се обръща по-лесно в едната посока отколкото в другата. Основните действия ще се насочат към:

- Анализ на нуждите от обучение на фирмите в рамките на клъстера;
- Преоценка на нуждите от обучение за развитието на клъстера;
- Формиране на партньорства между образователните институции и клъстерите;
- Създаване на центрове за квалификация, свързана с дейността на клъстерите;
- Подкрепа на регионалните сдружения за квалификация на кадри;
- Създаване на междурегионални клъстерни алианси;

Мярка: „Развитие на маркетинг и създаване на търговска марка на общината”

Мярката включва следните основни действия:

- Разработване на маркетингова стратегия за търговската марка
- Популяризиране на клъстерите като регионална търговска марка
- Формиране на експортни мрежи

- Целенасочено търсене на вътрешни инвестиции, които да кореспондират със Стратегията за регионална търговска марка

Мониторинг и оценка

Наблюдението се извършва въз основата на набор от индикатори, които отчитат специфичния характер на подкрепа, приоритетите на стратегията и икономическата структура на община Мездра. Реализацията на избраните приоритети предполага определянето на параметри характеризиращи икономическото състояние на областта. Използването на показатели, трябва да послужи за оценка и критерии за степента и равнището на напредък при постигане на набелязаните цели, свързани с осъществяване на Стратегията за икономическо развитие на община Мездра. При избора на индикатори за развитие следва да се отчита, че отделните показатели ще бъдат логически свързани помежду си и ще отчитат реални и постижими цели.

Единствените параметри, които действително се проследяват, трябва да са подобрената производителност и нарасналите приходи и печалби. За да ги изолираме, всички методи за оценка трябва да се основават на следното:

нетни приходи от продажби

- заетост;
- производителност;
- развитие на работната сила;
- създаване на нови фирми;
- създаване на нови продукти.

Изборът на индикатори е съобразен с възможността за осъществяване на мониторинг през целия период.

Определянето и формулирането на ключови индикатори се основава на следните критерии:

- *Целесъобразност* – да съответства на целта и приоритетите;
- *Възможност* за представяне им в количествено изражение;
- *Разбираемост* – да се лесни за формулиране, разбиране и агрегиране;
- *Аналитичност на показателите* – да носят достатъчно информация за извеждане на изводи и вземане на решения;

Приложените индикатори са свързани с измерване на напредъка през целият период на изпълнение на стратегията и са съобразени с възможностите за тяхното набиране и достъп.